

Situne Dei

Årsskrift för Sigtunaforskning och historisk arkeologi

2019

Redaktion:

Anders Söderberg
Charlotte Hedenstierna-Jonson
Anna Kjellström
Magnus Källström
Cecilia Ljung
Johan Runer

Utgiven av Sigtuna Museum

Roger Wikell in memoriam

Arkeologen Roger Wikell, Sorunda, har hastigt och alltför tidigt lämnat oss, och därmed har vi mistat ett hjärta med ett starkt intresse och stor hängivenhet för förhistorien. Roger levde arkeologi och forntid, en livsstil som gav honom ovanligt breda kunskaper i ämnet. Hans intressesfär spände över allt som hade med arkeologi att göra. Roger var sedan decennier en av Mellansveriges mest namnkunniga fältarkeologer, och en av de färgstarkare personligheterna inom disciplinen.

Som forskare lämnar Roger efter sig en mycket stor mängd publikationer och artiklar som tydligt visar hans stora kunskaper och insiktsfullhet. Särskilt när det gäller mesolitikum, bronsålderns hällristningar och vikingatidens runristningar har Roger lämnat ett värdefullt och bestående kunskapsarv. Inte minst i Situne Dei där han under åren bidragit med flera artiklar, varav den sista finns publicerad i denna utgåva. Han höll dessutom oräkneliga föredrag i såväl akademiska sammanhang som inför allmänheten.

Roger var en lysande inventerare, ständigt på jakt efter nya upptäckter i skogar och marker runt om i Sverige. Den sammantagna mängd fornlämningar som Roger på sin fritid rapporterat in till Riksantikvarieämbetet är unikt stor och omfattar alla typer och tidsperioder; fornborgar, runristningar, hällristningar, stenåldersboplatser och gravar.

På 1980-talet började Roger att utforska Södertörn på jakt efter de första människorna som befolkat trakten. Hans fynd ledde till viktiga språng för forskningen. Oförtrutet letade han efter pionjärerna i den arkaiska skärgård som Södertörn en gång var och i linje med detta drev han sitt projekt *Skärgård 10 000 år*. En lokal, Topp 85 i Tyresta, visade sig bli en av de viktigaste tidigmesolitiska platserna i östra Mellansverige som undersökts.

Roger vid utgrävningen i kvarteret Professorn 1, vårvintern 2000. Foto: Sigtuna museum.

Här grävdes en hyddbotten ut, daterad till cirka 7800 f.Kr, tillsammans med slagen kvarts och, för första gången i Sverige, klumpar av mångtusenårigt bränt salfett.

För Sigtunas vidkommande tillhörde Roger en grupp arkeologer som gärna ställde upp och räddade utgrävningar då projektiden rann ut och grävskoporna började brumma bakom arkeologernas ryggar. Rogers namn finns med bakom slutförandet av flera stora undersökningar i staden; såväl Trädgårdsmästaren 1988-1990, Professorn 1999-2000 som Humlegården 2006 slutfördes med Roger som medhjälpare. Han gav intryck genom att komma som en frisk vind med sitt entusiastiska intresse, till utgrävningar där den ordinarie personalen redan börjat bli sliten. Hans entusiasm smittade av sig, och han var genuint lycklig var gång han fick tillfälle att sätta spaden i stadens jord.

Tveklöst bidrog Roger till att en stor mängd iakttagelser och fynd som lätt kunnat gå oss förbi sparats för eftervärlden. Ett exempel är från undersökningen i kvarteret Professorn, där en liten polerad träpinne stack ut en bit ur den höga schaktväggen mot Stora gatan. När veckorna gick blev träet i pinnen allt sämre allteftersom den torkade. Undersökningen led av tidspress och det var bara Roger som hade entusiasm och envishet nog att alls lägga någon energi på den lilla stumpan. Han gick hem en helg och lät smida ett långt specialverktyg av järn. Åter på plats använde han några av sina lunchraster till att oändligt försiktigt frigöra ”pinnen” som skulle visa sig vara något alldeles extra. När den väl var loss kunde Roger stoltsera med att ha räddat Sigtunas hittills enda kända spatserkäpp från 1000-talet! En tydlig ”frättring” kring käppens spets visar fortfarande hur mycket som stack ut ur schaktväggen då räddningsoperationen inleddes.

Med Roger har vi förlorat en av arkeologins största förkämpar och en sann Sigtunavän. Våra tankar går till hans familj. Roger blev 54 år gammal.

Patrik Gustafsson Gillbrand, Johan Runer & Anders Söderberg